

For den som har, skal få?

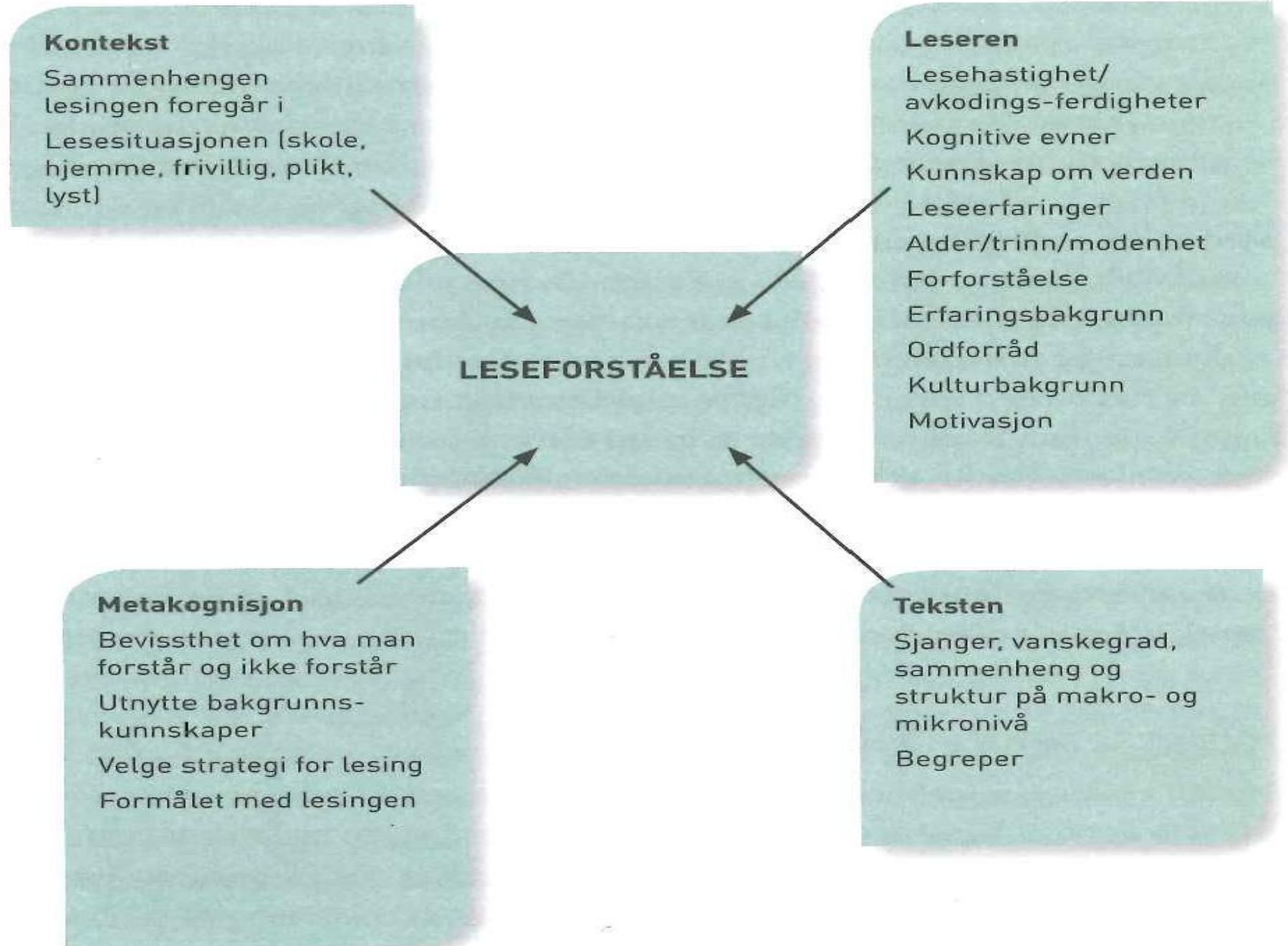
Utfordringer for mellomtrinnets lesere

Jorunn Aske, Høgskulen på Vestlandet, avd. Bergen

Hamar, onsdag 20. september 2017

”Leseferdighet er avgjørende for deltakelse i samfunnslivet både politisk, sosialt og kulturelt. Målet for leseopplæringen i skolen må derfor være å gi elevene en leseferdighet som gjør dem til deltagere i nettopp dette samfunnet de er en del av. I vårt tilfelle: et skriftspråkbasert demokratisk samfunn, der individet former sin egen identitet innenfor rammene av et medie- og informasjonsbasert kulturelt fellesskap”
(Skaftun 2006)

Modell 1: Faktorer som henger sammen med leseforståelse.

Tabell 10.1. Sammenheng mellom lesehastighet og leseforståelse, 5. trinn, parenteser viser antallet elever (N) i hver kategori.

Lesehastighet:	Leseforståelse:	
	15% feil eller lavere	Over 15 % feil
Lese fart 80 ord pr. minutt eller over	87,3 % (469)	12,7 % (68)
Lese fart under 80 ord pr. minutt	71,4 % (55)	28,6 % (22)
N = 614	n = 524	n = 90

Tabell 10.2. Sammenheng mellom lese fart og leseforståelse, 6. trinn, parenteser viser antallet elever (N) i hver kategori

Lesehastighet:	Leseforståelse:	
	15% feil eller lavere	Over 15 % feil
Lese fart 80 ord pr. minutt eller over	93,9 % (566)	6,1 % (37)
Lese fart under 80 ord pr. minutt	71,0 % (22)	29,0 % (9)
N = 634	n = 588	n = 46

Tabell 10.5. Utvikling av lesehastighet fra 5. til 6. trinn, med og uten spesialundervisning. Prosent, parenteser viser antallet elever (N) i hver kategori

Elever uten spesialundervisning:	5. trinn	6. trinn
Lesefart 80 ord pr. minutt eller over	90,8 (482)	97,4 (515)
Lesefart under 80 ord pr. minutt	9,2 (49)	2,6 (14)
	n = 531	n = 529
Elever med spesialundervisning:		
Lesefart 80 ord. pr. minutt eller over	58,8 (30)	75,0 (33)
Lesefart under 80 ord pr. minutt	41,2 (21)	25,0 (11)
	n = 51	n = 44

Tabell 10.4. Utviklingen av leseforståelse fra 5. til 6. trinn fordelt på kjønn. Prosentene, parantesen viser antallet elever (N) i hver kategori

Kjønn	Leseforståelse	5. trinn	6. trinn
Gutter	15% feil eller lavere	80,1 (225)	87,5 (253)
	Over 15% feil	19,9 (56)	12,5 (36)
Jenter	15% feil eller lavere	90,9 (271)	97,2 (309)
	Over 15% feil	9,1 (27)	2,8 (9)
		N = 579	N = 607

Kjønnsperspektivet

- Teksttypeforklaringen: Carlstens leseprøver er fortellende tekster- en sjanger jentene ofte mestrer bedre enn guttene
- Holdningsforklaringen: Undersøkelser viser at guttene mer enn jentene har en negativ holdning til lesing og leseaktiviteter
- Motivasjonsforklaringen- henger sammen med holdningsforklaringen. Gutter mindre motiverte for lesing.

- Men hvorfor?

Tabell 10.7. Utvikling av lesehastighet fra 5. til 6. trinn fordelt på kjønn og spesialundervisning ut fra sakkyndig vurdering og enkeltvedtak. Prosent, parantesen viser antallet elever (N) i hver kategori

Kjønn	Undervisning:	Lesehastighet	5. trinn	6. trinn
Gutter	Spesial- undervisning	Lese fart 80 ord pr. minutt eller over	61,1(22)	72,4 (21)
		Lese fart under 80 ord pr. minutt	38,9 (14)	27,6 (8)
	Ikke spesial- undervisning	Lese fart 80 ord pr. minutt eller over	90,5 (218)	98,3 (227)
		Lese fart under 80 ord pr. minutt	9,5 (23)	1,7 (4)
Jenter	Spesial- undervisning	Lese fart 80 ord pr. minutt eller over	57,1 (8)	76,9 (10)
		Lese fart under 80 ord pr. minutt	42,9 (6)	23,1 (3)
	Ikke spesial- undervisning	Lese fart 80 ord pr. minutt eller over	91,0 (254)	96,5 (272)
		Lese fart under 80 ord pr. minutt	9,0 (25)	3,5 (10)

Tabell 10.8: Utvikling av leseforståelse fra 5. til 6. trinn fordelt på kjønn og spesialundervisning ut fra sakkyndig vurdering og enkeltvedtak. Prosent, parantesen viser antallet elever (N) i hver kategori

Kjønn	Undervisning	Leseforståelse	5.trinn	6. trinn
Gutter	Spesial- undervisning	15 % feil eller lavere	54,8 (17)	69,0 (20)
		Over 15 % feil	45,2 (14)	31,0 (9)
	Ikke spesial- undervisning	15 % feil eller lavere	84,8 (196)	91,8 (212)
		Over 15 % feil	15,2 (35)	8,2 (19)
Jenter	Spesial- undervisning	15 % feil eller lavere	69,2 (9)	69,2 (9)
		Over 15 % feil	30,8 (4)	30,8 (4)
	Ikke spesial- undervisning	15 % feil eller lavere	94,1 (255)	98,2 (277)
		Over 15 % feil	5,9 (16)	1,8 (5)

Refleksjoner

- Utfordringer knyttet til lesing for både elever med og uten spesialundervisning
- Stopper man for tidlig å trene basisferdigheter som lesehastighet?
- Burde man i større grad lære elevene på mellomtrinnet begreper og betydninger? Øke ordforrådet gjennom bevisst trening?
- Jørgen Frost (leseforsker): Bør legge til rette for en spesialundervisning i tettere sammenheng med den undervisninga som foregår i klassen.
- Handler om *graden av intensivering* av for eksempel meir individuell veiledning, meir konkret oppfølging og tilpassing, meir tid til arbeidet på skolen, skole- hjem-samarbeid, andre bøker, andre metoder, hjelpemidler, psykologisk støtte.

Litteratur

- Aske, J.(2017) For den som har, skal få? Utfordringer for mellomtrinnets lesere- I: P. Haug(red) *Spesialundervisning- innhald og funksjon*. Samlaget
- Frost, J.(2009). Leseutvikling og utviklingsbestemte aktiviteter. I J. Frost (red.) *Språk- og leseveiledning- i teori og praksis* (s. 253-267). Oslo: Cappelen.
- Skaftun, A. (2006). *Å kunne lese. Grunnleggende ferdigheter og nasjonale prøver*. Bergen: Fagbokforlaget/LNU.